

UTISCI SA STRUČNE EKSKURZIJE UČESNIKA VISOKE DEFEKTOLOŠKE ŠKOLE PO SSSR

Visoka defektološka škola ostvarivala je dosad mnoge kontakte na stručnom planu s institucijama širom svijeta. U skladu s intencijama za proširivanjem, odnosno uspostavljanjem novih veza, kako u zemlji tako i u inozemstvu, pristupilo se pismenim preliminarnim dogovorima između Visoke defektološke škole u Zagrebu te Instituta defektologije Akademije pedagoških nauka SSSR i Defektološkog fakulteta u Moskvi. S obzirom na to da su i navedene institucije pokazale interes i želju za suradnjom, Visoka defektološka škola poduzela je potrebne korake da realizira susret studenata i nastavnika VDS sa sovjetskim stručnjacima sa slijedećim zadacima:

1. Pojačavanje dosadašnjih veza usmenim razgovorima i dogovorima sa zainteresiranim institucijama u Moskvi;
2. Posjet specijalnim stručnim ustanovama za upoznavanje s njihovom organizacijom i načinom rada;
3. Razmjena naučnih radnika, stručnjaka s područja defektologije;
4. Dogovor o tehničkim detaljima koji bi omogućili razmjenu knjiga i naučnih radova;
5. Dogovor za razmjenu studentske prakse, studentskih ekskurzija na bazi reciprociteta.

Dekan Visoke defektološke škole opunomoćio je vodstvo ekskurzije da, koliko je više moguće, ostvari spomenute oblike suradnje. Ekskurzija je izvedena preko Biroa za međunarodnu razmjenu studenata i omladine Jugoslavije i sovjetske organizacije »Sputnik« koji su organizirali najpovoljnije uvjete za realizaciju puta. Utvrđen je plan putovanja na relaciji Zagreb—Beograd—Bumdimpešta—Čop—Moskva—Lenjingrad i natrag u trajanju od 17. 3. do 30. 3. 1967. godine.

U osvrtu na stručni dio ekskurzije moramo napomenuti da nismo, iz objektivnih razloga, mogli u potpunosti ispuniti predviđeni plan. Izostao je posjet stručnim institutima u Lenjingradu što je, međutim, nadoknađeno opsežnim programom u Moskvi. Naš prvi kontakt sa sovjetskim stručnjacima bio je uspostavljen u Naučno-istraživačkom institutu za defektologiju, gdje nas je dočekao i pozdravio direktor Instituta prof. Đačkov sa suradnicima, poznatim stručnjacima na području defektologije. U svom iscrpnom uvodnom izlaganju, nakon što je izrazio zadovoljstvo što se nalazimo u njihovoj sredini, Đačkov nas je upoznao s organizacijom Instituta. Institut je samostalna naučna ustanova koja pored naučno-istraživačkog rada pomaže u radu na organizaciji i osnivanju defektoloških fakulteta u SSSR.

U zadacima koji su postavljeni pred Institut ističu se neki od bitnog značenja koji određuju fizionomiju Instituta a obuhvaćaju problematiku s područja oštećenja vida, sluha, govora, motorike, mentalne retardacije i višestrukih oštećenja, njihovu prirodu i etiologiju, te određivanje mogućnosti za klasifikaciju i korekciju. Iz toga, kao naučne baze, proizlazi daljnji važan zadatak: određivanje sadržaja tretmana hendikepiranih osoba kao i plan obrazovanja defektoloških kadrova. Zahvaljujući kompleksnosti problematike koju Institut izučava, dolazi do izražaja povezanost različitih naučnih područja u ostvarivanju zajedničkih ciljeva. U Institutu rade, prema dobivenim podacima, defektolozi, psiholozi, pedagozi, liječnici, inženjeri, tehničko kao i administrativno osoblje. U strukturu Instituta ulaze odjeli u kojima se proučavaju pitanja sljepoće i slabovidnosti, gluhoće i naglušnosti, govornih poremećaja, mentalne retardacije; zastupljeno je i izučavanje slijepo-gluhonijemih. Osim navedenih, u sklopu Instituta nalazi se odjel s laboratorijem za klinička i patološka istraživanja, laboratorij za psihologiju mentalno retardiranih i gluhih, politehnički odjel (za proučavanje razvoja manuelnih spretnosti hendikepirane djece) i osmogodišnja škola za gluhu djecu eksperimentalnog karaktera. Institut radi na razvijanju metodike rada s hendikepiranom djecom, ujedno razrađuje nacрте za izradu tehničke opreme, nastavnih pomagala i korekcionih aparata.

Upoznali smo specifični, veoma korisni oblik stručnog rada sovjetskih nastavnika specijalnih škola u obliku pedagoških savjetovanja na kojima se prezentiraju stručni radovi nastavnika defektologa, bazirani na iskustvima prakse. Njihova iskustva Institut koristi za unapređenje i razradu teoretskih problema iz oblasti defektologije. Smatramo da bi se i u našim uvjetima moglo pokušati s takvom vrstom stručnih informacija, što bi svakako bio jedan od bitnih doprinosa za usklađivanje teorije i prakse. U okviru svojih djelatnosti Institut izdaje udžbenike, monografije i ostale stručne publikacije; dosad je u Institutu oko stotinu osoba postiglo stupanj kandidata nauka.

Jedan od momentalno aktualnih problema školstva u SSSR uvođenje je obaveznog srednjeg obrazovanja za cijelu školsku populaciju do 1970. godine. U eri velikog tehničkog napretka i sve većih zahtjeva koji se postavljaju pred proizvođače, srednje opće i stručno obrazovanje postalo bi nužnim za daljnji razvoj proizvodnih procesa. Institut je suočen s velikim problemom kako da se hendikepirane osobe najadekvatnije uključe u novi sistem obrazovanja, imajući u vidu njihove specifične karakteristike.

Pri razgledavanju spomenutih odjela, pojedini su nas stručnjaci, kao njihovi rukovodioci, upoznali s organizacijom, opremom i rješavanjem određene problematike na svojim odsjecima. Saznali smo da Institut raspolaze velikom i skupocjenom aparaturom za elektroencefalografiju. Na taj se način dobiva bogat materijal za daljnju razradu u odnosu na kompenzaciju pojedinih oštećenja. Iz prikupljenih materijala s tog područja Institut je objavio nekoliko radova. Imali smo prilike vidjeti aparat koji treba da posluži slijepima za čitanje običnog pisanog i štampanog teksta. Aparat-fotofon radi na principu foto-čelija povezanih zvučnim signalima. Podijeljen je na donji dio gdje se postavi štampani tekst (knjiga) i gornji dio koji, kada je aparat u pogonu, klizi s lijeva na desno preko teksta brzinom približnom za čitanje nekog teksta.

Prof. Zykov, poznat kao tvorac daktilološke metode u obradi glasovnog govora s gluhom djecom, obrazlagao nam je teoretske osnove te metode a

zatim govorio o njenim prednostima u odnosu na čitanje govora s lica i ustiju kod gluhih.

U vezi s izučavanjem pitanja iz oblasti mentalne retardacije ukazano nam je na neke od problema odgoja i obrazovanja lako retardirane djece i omladine. Naročita pažnja posvećuje se proučavanju mogućnosti i zakonitosti razvitka te djece, s time da se daje veliko značenje korekcionom radu u uvjetima specijalnog školovanja. Rješavanju te problematike pridonijela su mnogobrojna psihološka istraživanja na području spoznajnih procesa: percepiranja, pamćenja, mišljenja. Polazi se od komparacije mentalno retardiranog djeteta s njegovim normalnim vršnjakom na bazi eksperimentalnih metoda. Kao jedno od pitanja, koje nam je поближе izloženo, bio je problem razvoja mehaničkog i logičkog pamćenja kod učenika specijalnih škola. Iznesena je zastarjela koncepcija da su lako mentalno retardirani nesposobni za razvitak logičkog pamćenja, a koriste samo mehaničko pamćenje. U vezi s time pristupalo se rješavanju tog pitanja samo mnogobrojnim, istovrsnim ponavljanjima bez ikakvih mogućnosti modificiranja predloženog materijala. Međutim, u toku svojih istraživanja sovjetski psiholozi (Zankov, Šif i dr.) naglašavaju mogućnost za razvoj logičkog pamćenja čemu treba pridati veću važnost u odgojno-obrazovnom procesu. Potaknuto je i pitanje utjecaja radnog odgoja na psihofizički razvitak mentalno retardiranih učenika, kao i ispitivanje djece kako da ih se selekcioniра u specijalne škole, pri čemu treba poći od kompleksnih istraživanja (neurofiziološka, psihopatološka, psihopedagoška).

Sa ekskurzije po SSSR

Defektološki kadrovi u SSSR obrazuju se na defektološkim fakultetima u Moskvi, Lenjingradu, Kijevu te defektološkim odsjecima pedagoških fakulteta u Sverdlovsku, Minsku, Irkutsku, Šauljaju. Fakultet defektologije pri APN SSSR u Moskvi, koji smo posjetili, najstariji je fakultet te vrste u SSSR, osnovan 1925. godine. Naišli smo na veoma srdačan prijem dekana fakulteta prof. Zamskog i njegovih suradnika, rukovodilaca pojedinih katedri, te studenata svih semestara. Informirani smo o organizaciji studija i razgledali odjeljenje eksternog tipa za odgoj predškolske gluhe djece koje je snabdjeveno s nekoliko grupnih slušnih aparata i većim brojem magnetofona. Fakultet priprema kadrove za specijalizaciju na području mentalne retardacije, sljepoće, gluhoće i govornih poremećaja. Prema dosadašnjem sistemu obrazovanja studij traje osam semestara, a od slijedeće godine predviđa se produženje od još dva semestra. Studijski kolegiji podijeljeni su na opće predmete (opće-pedagoški, društveno-politički, specijalni pedagoški, specijalni medicinski, općeobrazovni ciklus, ciklus prakse) i discipline specijalizacije. Studentska praksa proteže se od prve do četvrte godine u trajanju od preko 20 tjedana.

Saznali smo za vrlo korisnu djelatnost studenata defektologije svih fakulteta; oni se jednom godišnje sastaju i izlažu svoje seminarske i stručne radove te iskustva s prakse. Ovogodišnji susret bio je predviđen početkom maja u Minsku, a bili su pozvani i studenti Visoke defektološke škole. Na kraju našeg boravka na fakultetu studenti su pripremili prigodni program iz studentskog života.

Osvrnuli bismo se ukratko na organizaciju specijalne institucije u Moskvi, nazvanom »Dječji dom«, koja obuhvaća umjereno, teže i teško mentalno retardiranu djecu i omladinu od 4 do 18 godina. Ustanovom rukovodi pedijatar dr C. A. Nikolajevna. Odjel za umjereno retardirane uključuje uz ostali tretman i rad u dobro organiziranim radionicama za kartonažu, obradu metala (izrezivanje i lijepljenje papirnatih vrećica, proizvodnja kuka, opruga, oblikovanje tanje i deblje žice i sl.) Drugi odjel je tzv. »školski odjel« koji se dijeli na predškolsko i školsko odjeljenje. Težište rada je na senzomotornom treningu, socijalizaciji, a pojedini štíćenici svladavaju i osnove pismenosti. Postoji odjel za teško retardirane slučajeve koji su pokretni i konačno odjeljenje nepokretnih, gdje se primjenjuje isključivo medicinski tretman.

U zavodu se mnogo primjenjuje medikamentozna terapija. Kadar sačinjavaju liječnici, medicinske sestre, njegovateljice, pedagozi (defektolozi), instruktori, logopedi, nastavnik fiskulture, nastavnik pjevanja te tehničko i administrativno osoblje. Defektolog rukovodi kabineto m za metodiku.

Zavod surađuje sa svim zainteresiranim univerzitetima i naučnim ustanovama.

Kako se u vrijeme naše posjete u Moskvi održavao V kongres defektologa, prisustvovali smo otvaranju kongresa i uvodnim predavanjima. U referatu prof. Đačkova iznesene su osnovne etape razvitka sovjetske defektologije. Saslušali smo zatim referat o povezanosti defektologije s ostalim naukama (T. A. Vlasova), kao i nekoliko referata iz ostalih zemalja u okviru tematike: razvitak defektologije u socijalističkim zemljama (Savić: Utjecaj sovjetske defektologije na razvitak defektoloških nauka u Jugoslaviji; Glave: Utjecaj sovjetske defektologije na specijalnu pedagogiju u Demokratskoj Republici Njemačkoj).

На крају бисмо желјели нагласити да смо и у Москви и у Ленјинграду остварили неколико другарских сусрета. У Москви смо посјетили највећу совјетску новинарску агенцију »АПН« (Агенција штампе и новости) која издаје своје часописе у 97 земаља с тиражом од 18 милијуна примјерака дневно. За Југославију издају часопис »Совјетска земља« у којем ће изаћи репортажа и о нашој екскурзији. Исто тако у веома срдачној и пријатељској атмосфери протекао је наш сусрет с омладином Ждановског рајона у Ленјинграду. Од културно-историјских споменика разгледали смо Кремљ, Државни московски универзитет И. М. Ломоносова и Музеј Ленјина у Москви те Ермитаж, Етнографски музеј, Музеј револуције, Крстаричу »Аураора«, Путиловско гробље (меморијално гробље жртava опколјеног Ленјинграда 1942. године).

Ова екскурзија, која је имала претежно стручни карактер, пружи­ла нам је могућности да сaгледaмо врло богате текoвине руске културе и умјетности која је на нас оставила дубоки дојам. Наш боравак у СССР, иако кратак, отворио нам је видике на велику бригу совјетских људи да побољшају стање хендикепираних особа, а нама пружи путоказ како да у међусобној сарадњи, заједничким напорима учинимо што је више могуће у рјешавању тог заиста комплексног и важног питања.

Опраштајући се од колега у СССР чврсто смо одлучили да такви сусрети буду што че­шћи и у нашој и у њиховој земљи.

Дубравка Левандовски, асистент Борис Грбин, студент

ВПЕЧАТЛЕНИЯ С ЭКСКУРСИИ В СССР СТУДЕНТОВ ВЫСШЕЙ ДЕФЕКТОЛОГИЧЕСКОЙ ШКОЛЫ

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Група студен­тов и профес­со­ров Выс­шей де­фек­то­ло­гиче­ской шко­лы в За­гре­бе про­ве­ла экс­кур­сию по спе­ци­аль­но­сти в СССР осу­ществ­ля­я часть про­грам­мы Выс­шей де­фек­то­ло­гиче­ской шко­лы от­но­ситель­но ме­жду­на­род­но­го со­труд­ни­че­ства и об­мена спе­ци­али­ста­ми.

Сту­ден­ти и про­фес­со­ра по­се­ти­ли Мос­кву и Ле­нин­град по­зна­ко­ми­вись с куль­тур­ными и ху­до­же­ствен­ными до­сти­же­ни­ями СССР. В Мос­кве они по­се­ти­ли вы­да­ю­щие­ся де­фек­то­ло­гиче­ские уч­ре­жде­ния, как на­при­мер На­уч­но­ис­сле­до­ва­тель­ский ин­сти­тут Ака­де­мии пе­да­го­гиче­ских наук СССР, Де­фек­то­ло­гиче­ский фа­кул­тет и дру­гие. Часть груп­пы при­сут­ство­вала Пя­тому съез­ду де­фек­то­ло­гов со­ста­ив­ше­му­ся в то же вре­мя в Мос­кве.

Все эти встре­чи бы­ли при­ятны и груп­пе вез­де ока­зы­ва­ли сердеч­ный при­ем. Боль­шую поль­зу пред­став­ля­ли как раз­го­во­ры о спе­ци­аль­ных про­бле­мах, ор­га­ни­за­ции и си­сте­ме ра­боты де­фек­то­ло­гиче­ских уч­ре­жде­ний так и о под­го­тов­ки де­фек­то­ло­гиче­ских ка­дров.

Это по­се­ще­ние укре­пи­ло су­ществ­о­вав­шую уже и до сих пор связь ме­жду ю­го­слав­скими и со­вет­скими спе­ци­али­ста­ми и сде­ла­ла воз­мож­ным бо­лее креп­кое и по­сто­ян­ное со­труд­ни­че­ство.

Дубравка ЛЕВАНДОВСКИ, асистент Борис ГРБИН, студент